

4. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Ένας χρόνιος προβληματισμός της εκπαίδευσης είναι η αναγκαιότητα ανάπτυξης της δημιουργικότητας του παιδιού και πώς αυτή θα επιτευχθεί. Η εν λόγω διαθεματική προσέγγιση της γνώσης προωθεί την ανάπτυξη σχεδίων εργασίας, την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και ενισχύει τη δημιουργική και διερευνητική μάθηση, την κριτική σκέψη και τη συλλογική προσπάθεια. Η διαθεματική προσέγγιση ενοποιεί τη γνώση και έτσι προφυλάσσει το άτομο και την κοινωνία από τα προβλήματα της αποσπασματικότητας και της μονομέρειας.

Η κατεξοχήν χρήση βιωματικών προσεγγίσεων, που ακολουθεί, είναι κατάλληλη για τη δημιουργική εκπαίδευση των παιδιών με νοητική υστέρηση όλων των επιπέδων λειτουργικότητας.

Η προσπάθεια διαθεματικής και δημιουργικής προσέγγισης επικεντρώνεται κυρίως στον τρόπο οργάνωσης των μαθημάτων και στη δημιουργία θεματικών πυρήνων. Από την άλλη, συχνά ακολουθεί και τη μέθοδο των σχεδίων εργασίας (project), η οποία μέθοδος αντανάκλα μια καλύτερη προσέγγιση του θέματος, καθώς προκαλεί το ενδιαφέρον του μαθητή, ο οποίος μπορεί να συμμετάσχει και στην επιλογή του θέματος.

Με τον όρο σχέδιο εργασίας εννοούμε όλη τη διδακτική διαδικασία της επεξεργασίας ενός θέματος η οποία περιλαμβάνει διάφορες φάσεις (έρευνα-παρατήρηση- καταγραφή- ανάλυση των στοιχείων της έρευνας, ομαδική έκφραση και δράση), χρησιμοποιεί ποικίλους τρόπους προσέγγισης του θέματος (λόγο, κίνηση, χειρωνακτικές εργασίες κ.α.) και έχει στόχο όχι μόνο την απόκτηση θεωρητικών γνώσεων, αλλά και την ανάπτυξη πολλών δεξιοτήτων (επικοινωνίας, αυτοεξυπηρέτησης, προεπαγγελματικών, κοινωνικών κ.λπ.).

Με άλλα λόγια, το παιδί και ειδικότερα το παιδί με νοητική καθυστέρηση, πρέπει να βοηθηθεί από το εκπαιδευτικό σύστημα και τον εκπαιδευτικό να ανακαλύψει τα άγνωστα χαρακτηριστά του, τις ικανότητές του και τις προτιμήσεις του σε κάθε τομέα ζωής. Όλα αυτά συμβάλλουν στην αρμονική κοινωνικοποίησή του, στην επικοινωνία και σύνδεση της σχολικής ζωής με την κοινωνία και την πραγματικότητα, αλλά και στη διαμόρφωση θετικών στάσεων ζωής και αρμονικών ανθρώπινων σχέσεων.

4.1. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΒΑΡΙΑ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ

Με δεδομένο την ελλιπή κοινωνικοποίηση των παιδιών με βαριά νοητική καθυστέρηση, δεν είναι εύκολο να λειτουργήσουν οι επικοινωνιακές διαδικασίες, που συνοδεύονται μάλιστα και από τα χαρακτηριστικά της συναπόφασης και της συνεργασίας. Το νοητικό επίπεδο της εξέλιξής τους λειτουργεί πολύ περιορισμένα και για αυτόν το λόγο η διαθεματική προσέγγιση, ως μια μορφή βιωματικής- επικοινωνιακής διδασκαλίας, θα πρέπει να αρχίσει από πολύ νωρίς, ανεξάρτητα από τη ενεργή συμμετοχή των ίδιων των παιδιών, με εντονότερη υποβοήθηση από την πλευρά του εκπαιδευτικού από ό,τι συμβαίνει στα καθιερωμένα.

Τα θέματα που θα αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στα πλαίσια της διαθεματικής προσέγγισης θα προέρχονται από τον άμεσο κοινωνικό τους περίγυρο, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους. Η διάρκεια διδασκαλίας θα εξαρτηθεί από το πόσο χρόνο παραμένει ενεργό το ενδιαφέρον τους στο συγκεκριμένο θέμα, πράγμα που σημαίνει ότι καθοριστικό στοιχείο αποτελούν η εύστοχη επιλογή του θέματος, ώστε να ανταποκρίνεται κυρίως στα πραγματικά ενδιαφέροντα αλλά και στις μαθησιακές ανάγκες των παιδιών, ο συστηματικός σχεδιασμός των δραστηριοτήτων και ο κατανοητός και βιωματικός τρόπος μετάδοσης της εκάστοτε γνώσης.

Έτσι λοιπόν ο ειδικός Παιδαγωγός επιχειρεί να βρει, με βάση τους τομείς που θα απασχολήσουν την ομάδα και τους στόχους που αντιστοιχούν σε αυτούς, τις πιο κατάλληλες δρα-

στηριότητες μέσω των οποίων θα εμπεδωθούν οι διδασκόμενες μαθησιακές ενότητες. Φυσικά, οι δραστηριότητες θα είναι προσαρμοσμένες στις ικανότητες των μαθητών και στις απαιτήσεις του Αναλυτικού Προγράμματος του Δημοτικού σχολείου, όπως: αρίθμηση, γραφή, ανάγνωση, δεξιότητες προεπαγγελματικές-κοινωνικές- αυτονομίας και αυτοεξυπηρέτησης.

4.2. ΦΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΝΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Ή ΘΕΜΑΤΟΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Η όλη διαδικασία της διαθεματικής προσέγγισης χωρίζεται σε 4 φάσεις:

Α' φάση προβληματισμού

Πρόκειται για τη φάση αναζήτησης, εντοπισμού και διερεύνησης του θέματος. Περιλαμβάνει πολλές συζητήσεις, ερεθίσματα και προτάσεις που στην περίπτωση μαθητών με βαριά νοητική καθυστέρηση κάνει ο ίδιος ο δάσκαλος και που καταλήγει σε ένα θέμα ανάλογο με την εκδήλωση ενδιαφέροντος της ομάδας του. Σημαντικό σε αυτήν τη φάση είναι να ενημερωθούν οι γονείς για την επιλεγείσα θεματική ενότητα.

Β' φάση προγραμματισμού των διδακτικών δραστηριοτήτων:

Σε αυτήν τη φάση ο ειδικός Παιδαγωγός θα ορίσει το πρόγραμμα δουλειάς. Όπου είναι δυνατόν μαζί με τη συμβολή των παιδιών θα αποφασίσει με το τι θα ασχοληθούν, τι θα κατασκευάσουν, πώς θα μοιραστούν οι δραστηριότητες, σε ποιες πηγές θα ανατρέξουν, από ποιον θα ζητήσουν βοήθεια, ποιες επισκέψεις θα οργανώσουν, ποιους ειδικούς και γενικότερα εξωσχολικούς παράγοντες θα καλέσουν στο σχολείο κ.λπ.

Η προσοχή του εκπαιδευτικού στρέφεται πλέον στην αναζήτηση τρόπων, ώστε οι εξωτερικές ή οι αντιδράσεις των παιδιών να μετατραπούν σε διδακτική πράξη.

Γ' φάση διεξαγωγής των δραστηριοτήτων:

Στη φάση αυτή η ομάδα καλείται να ολοκληρώσει το έργο της. Είναι η φάση της καθ' αυτό δράσης, της συνεργασίας, της υλοποίησης του σχεδιασμού. Η τάξη μοιάζει τώρα με εργαστήριο, όπου οι αρμοδιότητες είναι μοιρασμένες και οι στόχοι σαφώς διατυπωμένοι. Ο ειδικός Παιδαγωγός προσπαθεί να δώσει οδηγίες, να βοηθήσει, να συνεργαστεί, ώστε να διευκολύνεται ο ρυθμός μάθησης των μαθητών και να αποφεύγονται οι πολλές αποτυχίες.

Δ' φάση αξιολόγησης:

Στη φάση αυτή η ομάδα, στην προκειμένη περίπτωση κυρίως ο ειδικός Παιδαγωγός, καλείται να εκτιμήσει την αξία των αποτελεσμάτων της δουλειάς του, να εξετάσει αν οι στόχοι που τέθηκαν έχουν επιτευχθεί, ποιες ήταν οι αρνητικές και οι θετικές εμπειρίες, πού εντοπίστηκαν λάθη και αν τελικά αυτό που παρουσιάζεται ως αποτέλεσμα ήταν το ζητούμενο.

4.3. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ:

Η ζωή στην πόλη μας

Ο εαυτός μου- η οικογένειά μου- το σπίτι μου- η γειτονιά μου.

Η γειτονιά του σχολείου

Μαθαίνουμε να κυκλοφορούμε στην πόλη μας-Μέσα μεταφοράς στην πόλη

Νόστιμη τροφή και καλή διατροφή

- Παίζοντας με τους αριθμούς
 Παιχνίδια και αθλήματα
 Κουκλοθέατρο στο σχολείο -Το θέατρο στο σχολείο
 Τα δύο φύλα (ομοιότητες -διαφορές-ισότητα)
 Διάφορες μορφές επικοινωνίας (Μ.Μ.Ε.)
 Οι 4 εποχές
 Χρώματα
 Ταξίδια (φανταστικό ταξίδι, πραγματικό ταξίδι, ταξίδι στον κόσμο των ζώων και των φυτών, ταξίδι στη γειτονιά μας, ταξίδι στο σώμα μας
 Το χωριό , η φύση.
 -Άλλα ειδικότερα σχέδια εργασίας, όπως:
- Το ψωμί
  - Τα δόντια μας
  - Ο αέρας, η φωτιά
  - Το σώμα μας
  - Τα πουλιά ή τα ψάρια
  - Τα φρούτα ή τα λαχανικά
  - Τα δέντρα ή το δάσος
  - Τα λουλούδια ή τα φυτά
  - Η ελιά και το ελαιόλαδο
  - Τα ρούχα μας

4.4. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

4.4.1. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑ ΡΟΥΧΑ ΠΟΥ ΦΟΡΑΜΕ

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Γλώσσα-επικοινωνιακές δεξιότητες	<p>1. Να ασκηθεί ο μαθητής στην ακρόαση του λόγου:</p> <p>α) να αναγνωρίζει τη φωνή και το λόγο των συμμαθητών του και των δασκάλων του β) να εκτελεί προφορικές οδηγίες.</p> <p>γ) να ακούει και να επαναλαμβάνει λέξεις ή λεκτικά σχήματα ή απλές φράσεις.</p> <p>2. Να βελτιωθεί ο προφορικός του λόγος:</p> <p>α) να αρθρώνει, να τονίζει και να προφέρει σωστά το αντίστοιχο λεξιλόγιο ρούχων</p> <p>β) να διατυπώνει καταφατικές, αρνητικές ή ερωτηματικές προτάσεις</p>	<p>► Να μάθει να αναγνωρίζει, να διαλέγει, να ονομάζει και να φοράει κάποια ρούχα που του ζητάμε να φορέσει. Τα παιδιά συγκεντρωμένα σε έναν κύκλο και ο δάσκαλος στο κέντρο με διάφορα ρούχα, τα οποία ονομάζει ξεχωριστά (π.χ. παντελόνι) και ζητάει ονομαστικά από τον κάθε μαθητή να επαναλάβει τη λέξη, να διαλέξει το συγκεκριμένο ρούχο από ένα καλάθι με ρούχα και να το φορέσει.</p> <p>► Δραστηριότητες με μίμηση προτύπου μπροστά στον καθρέφτη, π.χ. ο εκπαιδευτικός προφέρει καθαρά τη λέξη παντελόνι και παρακινεί το μαθητή να επαναλάβει τη λέξη.</p> <p>► Αν μπορεί ο μαθητής να περάσει στο επόμενο βήμα παρακινείται να επαναλάβει απλές προτάσεις του τύπου: «έχω μία ζακέτα» ή «δεν έχω ζακέτα» ή «πού είναι η ζακέτα;»</p> <p>► Κάνοντας βόλτες έξω στην αυλή παρακινείται να εκφράσει ανάγκες του τύπου «κρυώνω</p>

<p>Γλώσσα-επικοινωνιακές δεξιότητες (συνέχεια)</p>	<p>γ) να εκφράζει προσωπικές ανάγκες και επιθυμίες του</p> <p>δ) να εξηγεί και να αιτιολογεί τις προτιμήσεις του</p> <p>ε) να περιγράφει πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις</p> <p>στ) να αφηγείται ιστορίες ή να συμμετέχει σε συζητήσεις που αφορούν την πλοκή μιας ιστορίας.</p> <p>3. Να ασκηθεί στην προανάγνωση:</p> <p>α) να έρχεται σε επαφή με διάφορες μορφές γραπτού λόγου (βιβλία, περιοδικά μόδας, καταλόγους) που περιέχουν διάφορα ρούχα.</p> <p>β) να μπορεί να παίρνει πληροφορίες μέσα από διαφορές πηγές όπου συνυπάρχουν γραπτός λόγος και η εικόνα.</p> <p>γ) να ασκηθεί στην κατευθυντικότητα του γραπτού λόγου(π.χ. διαβάζουμε από τα αριστερά προς τα δεξιά, από πάνω προς τα κάτω και από την αρχή προς το τέλος)</p> <p>δ) να αναγνωρίζει ορισμένες λέξεις μέσα από διάφορες ενδείξεις, όπως γράμματα ή εικόνες</p> <p>ε) να αποκτά σταδιακά επίγνωση των συλλαβών</p> <p>4. Να ασκηθεί στην προγραφή:</p> <p>α) να μάθει να κρατάει το μολύβι του με τριποδική λαβή</p> <p>β) να σχεδιάζει γραμμές</p> <p>γ) να αναγνωρίζει τη γραμμένη λέξη από κάποιο ρούχο</p>	<p>θέλω ζακέτα»</p> <p>► Άλλο παράδειγμα «θέλω το αδιάβροχο» γιατί βρέχει.</p> <p>► Έχοντας βγάλει φωτογραφίες από τους μαθητές της τάξης, ο κάθε μαθητής διαλέγει μια φωτογραφία ενός συμμαθητή του και παρακινείται να πει το όνομα του συμμαθητή του, πού βρίσκεται και τι φοράει.</p> <p>► Ο εκπαιδευτικός αφηγείται μια ιστορία ενός παιδιού που έχει κάποια χρήματα και μπαίνει σε ένα κατάστημα να αγοράσει ρούχα.</p> <p>► Ο μαθητής αντιστοιχίζει τα ρούχα που φοράει με καρτέλες που δείχνουν κάποια συγκεκριμένα ρούχα. Μπορεί επίσης να ασκηθεί και στην ταύτιση χρωμάτων και μεγεθών.</p> <p>► Για παράδειγμα ο μαθητής επιλέγει από κάρτες τα ρούχα που φοράνε τα κορίτσια και αυτά που φοράνε τα αγόρια.</p> <p>► Κατασκευάζει μαζί με το δάσκαλο ένα κολάζ που απεικονίζει την γκαρνταρόμπα ενός ηθοποιού με ρούχα που έχει κόψει από περιοδικά, κολλώντας τα από αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω.</p> <p>► Ομαδικό παιχνίδι με καρτέλες που δείχνουν ένα ρούχο και την ανάλογη λέξη.</p> <p>► Ασκείται σε δραστηριότητες τριποδικής λαβής μουτζουρώνοντας ένα μεγάλο χαρτί ζωγραφικής με χοντρό μαρκαδόρο.</p> <p>► Ακολουθώντας κάποιες προϋπάρχουσες τελείες σχεδιάζει γραμμές από αριστερά στα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω.</p> <p>► Ο μαθητής σχεδιάζει κάποια ρούχα ακολουθώντας διακεκομμένες τελείες και υπογράφει με το όνομά του τις δημιουργίες του.</p>
---	---	--

<p>Γλώσσα-επικοινωνιακές δεξιότητες (συνέχεια)</p>	<p>δ) να ασκείται στον οπτικο-κινητικό προσανατολισμό</p> <p>ε) να σχηματίζει τα γράμματα της αλφαβήτας με διάφορα μέσα</p> <p>στ) να γράφει τη λέξη που βλέπει</p> <p>ζ) να γράφει από μνήμης ορισμένες λέξεις</p> <p>5. Να μάθει ανάγνωση:</p> <p>α) να αναγνωρίζει ορισμένα φωνήεντα.</p> <p>β) να αναγνωρίζει ορισμένα σύμφωνα.</p> <p>γ) να αναγνωρίζει ορισμένες συλλαβές.</p> <p>δ) να ταυτίζει φθόγγους και συλλαβές με τα γραπτά τους σύμβολα</p> <p>ε) να αναλύει και ανασυνθέτει λέξεις.</p> <p>στ) να κατανοεί και να κατακτά το βασικό μηχανισμό της ανάγνωσης που στηρίζεται στη σχέση φωνημάτων – γραμμάτων.</p> <p>ζ) να διαβάζει και να κατανοεί μικρές φράσεις και προτάσεις .</p> <p>η) να αναπτύσσει φωνημική επίγνωση.</p> <p>θ) να διαβάζει και να κατανοεί μικρό κείμενο</p> <p>ι) να συμπεραίνει το περιεχόμενο ενός βιβλίου από τις εξωτερικές του ενδείξεις (εξώφυλλο, περιεχόμενα, εικόνες).</p> <p>κ) να ακούει και να κατανοεί κείμενα που διαβάζει μεγαλόφωνα κάποιο άλλο πρόσωπο και να αποδίδει τις βασικές ιδέες.</p> <p>6. Να μάθει το μηχανισμό της γραφής:</p> <p>α) να αντιλαμβάνεται βαθμιαία</p>	<p>► Ο μαθητής ακολουθεί με το δάχτυλό του τη φορά των ανάγλυφων γραμμάτων της αλφαβήτας, προτού ασκηθεί στη γραφή τους με μολύβι.</p> <p>► Σχηματίζει με πλαστελίνη, με δαχτυλομπογιές, με χοντρό μαρκαδόρο και τέλος με μολύβι τα αρχικά γράμματα από κάποια ρούχα, π.χ. το Φ για τη φούστα, το Κ για το καπέλο κ.λπ..</p> <p>► Του δίνονται οι λέξεις κάποιων ρούχων και αντιγράφει αρχικά ξεπατικώνοντας ή στη συνέχεια ακολουθώντας κάποιες τελείες και τέλος μιμούμενος τα γράμματα που βλέπει.</p> <p>► Ο μαθητής αντιστοιχίζει ρούχων με τις εικόνες τους. Φτιάχνει παζλ με τα σύμφωνα και τα φωνήεντα από τα οποία απαρτίζεται μια λέξη για ένα ρούχο.</p> <p>► Ο μαθητής διαβάζει τα ονόματα των ενδυμάτων που φοράνε οι συμμαθητές του. Διαβάζει τα ονόματα των 4 εποχών και αντιστοιχίζει τα κατάλληλα ρούχα που φοράμε κάθε εποχή.</p> <p>► Σε μια επίσκεψη σε ένα εμπορικό κέντρο, διαβάζει τις ταμπέλες που είναι αναρτημένες σε κάθε κατηγορία ρούχου.</p> <p>► Δίνονται στο μαθητή μια σειρά από διαδοχικές εικόνες με ένα παιδί που ξυπνά το πρωί και ντύνεται για να πάει σχολείο και καλείται να συμπεράνει την πιθανή ιστορία.</p> <p>► Ο εκπαιδευτικός διαβάζει μικρές ιστορίες που διηγούνται π.χ. τη δημιουργία ενός ρούχου(οι ιστορίες συνοδεύονται πάντα από εικονογράφηση).</p> <p>► Ο μαθητής αντιγράφει τα ονόματα των ρούχων που είναι κρεμασμένα στην κρεμάστρα του σχολείου.</p>
---	---	---

<p>Γλώσσα-επικοινωνιακές δεξιότητες (συνέχεια)</p>	<p>ότι μπορεί να διατυπώνει τις σκέψεις του και να επικοινωνεί με τους άλλους όχι μόνο προφορικά αλλά και γραπτά.</p> <p>β) να αντιλαμβάνεται τη στενή σχέση ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής.</p> <p>γ) να αντιγράφει καθαρά, μικρές προτάσεις, τηρώντας τις σωστές αποστάσεις ανάμεσα στα γράμματα και τις λέξεις.</p> <p>δ) να αναγνωρίζει και να συγκρίνει τα κεφαλαία και τα μικρά γράμματα.</p> <p>ε) να γράφει λέξεις ορθογραφημένα</p> <p>στ) να εφαρμόζει πρακτικά απλούς γραμματικούς κανόνες</p> <p>ζ) να γράφει και να ανακοινώνει στο δάσκαλο και τους συμμαθητές του μικρό λεκτικό σύνολο με περιεχόμενο που τον ενδιαφέρει</p> <p>η) να περιγράφει γραπτά, ρούχα από την ντουλάπα των γονιών τους και ποια του αρέσουν.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ο μαθητής αντιγράφει στην αρχή και μετά γράφει από μνήμης τις 4 εποχές και τα κατάλληλα ρούχα που φοράμε. ▶ Περιγράφει γραπτά με απλό τρόπο τι περιέχει ένα κατάστημα πώλησης ρούχων (π.χ. ράφια, διαφορετικά είδη ρούχων: παντελόνια-φούστες-μπλούζες-ζακέτες-μπουφάν, πάγκους, δοκιμαστήρια, πωλητές, ταμειακές μηχανές κ.α.) ▶ Βάζει σε σειρά ιστορίες με εικόνες που αφορούν τη ραφή ενός ρούχου και γράφει για κάθε εικόνα μια απλή πρόταση που περιγράφει τι βλέπει στην εικόνα. ▶ Μπορεί να γράψει ένα κατάλογο από τα ρούχα που έχει η ντουλάπα των γονιών του.
<p>Μαθηματικά</p>	<p>Να μάθει να μετράει από το 1 έως το 3.</p> <p>Να μάθει τα γεωμετρικά σχήματα (κύκλος, τετράγωνο, τρίγωνο, παραλληλόγραμμο).</p> <p>Να μάθει να συγκρίνει ένα μικρότερο από ένα μεγαλύτερο μέγεθος ρούχου.</p> <p>Να μάθει τι νούμερο μπλούζας φοράει ή τι νούμερο παπούτσια.</p> <p>Να μάθει να κάνει συγκρίσεις ανάμεσα σε ένα αδύνατο και ένα παχύσαρκο άτομο ή ανάμεσα σ' ένα ψηλό και έναν κοντό.</p> <p>Να μάθει τη σχετική αξία των ρούχων που θέλει να αγοράσει.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Να ξέρει ότι αγοράζουμε δύο παπούτσια, δύο γάντια, ένα καπέλο. Να μάθει να μετράει πόσα φανελάκια έχει μέσα στο συρτάρι του. ▶ Να διακρίνει τα διάφορα γεωμετρικά σχήματα που βλέπει σε διάφορα υφάσματα. ▶ Να του δίνονται πρωτοβουλίες στην αγορά ρούχων για να μάθει το νούμερο που πρέπει να ζητάει. ▶ Να υπολογίζει το νούμερο που θα φορέσουν τα αντίστοιχα άτομα (χοντρός-λεπτός, ψηλός-κοντός) ▶ Ο εκπαιδευτικός παρακινεί τα παιδιά να κόψουν από περιοδικά διάφορα ρούχα και να βάλουν δίπλα τις τιμές που νομίζουν ότι κάνουν.

	<p>Αν είναι δυνατόν να μάθει να αναγνωρίζει, να ονομάζει και να κατανοεί την αξία των 10,20, 50 €.</p>	<p>► Να μάθει αν είναι δυνατόν τι ρούχα μπορεί ν' αγοράσει με 20 €, με 50 €, με 100 € κ.λπ.</p>
<p>Κοινωνικές δεξιότητες</p>	<p>Να μάθει να ψωνίζει τα ρούχα του σε εμπορικό κατάστημα.</p>	<p>► Αρχικά μέσα στην τάξη διοργανώνονται γωνιές με εμπορικά καταστήματα και δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά μέσα από παίξιμο ρόλων να μιμηθούν έναν πελάτη και έναν πωλητή καταστήματος.</p> <p>Στη συνέχεια προγραμματίζονται σε συνεργασία με τους γονείς του κάθε μαθητή αγορές ρούχων σε κάποιο κατάστημα, όπου έχει την ευκαιρία να συμπεριφερθεί κατάλληλα, να ζητήσει αυτό που θέλει, να το διαλέξει και τέλος να πάει στο ταμείο για να πληρώσει.</p>
<p>Αυτοεξυπηρέτηση</p>	<p>Να μάθει να διαλέγει μόνος του τα ρούχα που θα φορέσει, ανάλογα με την εποχή και ανάλογα με την περίπτωση (γυμναστήριο, γάμος, σχολείο)</p> <p>Να μάθει να πλένει στο χέρι ένα ρούχο.</p> <p>Να μάθει να σιδερώνει μια πετσέτα.</p> <p>Να μάθει να γυαλίζει τα παπούτσια του.</p>	<p>► Στο σχολικό πρόγραμμα δίνονται ευκαιρίες εκμάθησης αντίστοιχων δραστηριοτήτων.</p> <p>Γίνεται για παράδειγμα μια αναπαράσταση γάμου και καλούνται τα παιδιά να επιλέξουν τα ρούχα που θα φορέσουν στην εκκλησία, όπου είναι καλεσμένα.</p>
<p>Προεπαγγελματικές δεξιότητες</p>	<p>Να μάθει τι χρειαζόμαστε για να φτιάξουμε ρούχα (ύφασμα, κλωστές, βελόνες, μηχανές, καρφίτσες, μεζούρα, ψαλίδι, πατρόν)</p> <p>Να μάθει κάποια επαγγέλματα που έχουν σχέση με τα ρούχα (μοδίστρια, γαζώτρια, πωλήτρια, μοντέλο)</p> <p>Να μάθει νέα επαγγέλματα όπου οι εργαζόμενοι πρέπει να φοράνε ειδικές στολές (πυροσβέστες, αστυνομικοί, φαναρτζήδες, μάγειροι κ.λπ.)</p>	<p>► Να φτιάξει ένα κολλάζ πάνω σε ένα μεγάλο χαρτόνι που θα το κόψει με περίγραμμα ενός σπιτιού και εκεί πάνω θα κολλήσει εικόνες κομμένες από περιοδικά.</p> <p>► Ο εκπαιδευτικός να εξοικειώσει τα παιδιά με διάφορους επαγγελματικούς ρόλους οργανώνοντας μέσα στην τάξη γωνιές αναπαράστασης από διάφορα εργασιακά περιβάλλοντα, ώστε να μιμηθούν τα παιδιά στις απαιτήσεις των αντίστοιχων επαγγελμάτων που αναπαριστώνται και τα κατάλληλα ρούχα που φοράνε οι εργαζόμενοι εκεί.</p>
<p>Επαγγελματικές δεξιότητες</p>	<p>Να μάθει να κόβει με ψαλίδι ύφασμα.</p> <p>Να μάθει να τρυπώνει</p> <p>α μάθει να ράβει ένα κουμπί.</p> <p>Να μάθει να τυπώνει με στάμπες ή στένσιλ διάφορα μοτίβα πάνω σε ύφασμα.</p>	<p>► Να κατασκευάσει μαζί με το δάσκαλο ένα πάτσγουορκ από διαφορετικά υφάσματα. Για το σκοπό αυτό θα χρειαστεί να κόψει με το ψαλίδι κομματάκια ύφασμα και να ράψει τα κομμάτια μεταξύ τους, ώστε να φτιάξουν ένα ριχτάρι που θα σκεπάζουν μια κούτα με παιχνίδια .</p> <p>► Φτιάχνουμε στάμπες με φελιζόλ και τυπώνουμε ένα τραπεζομάντιλο για το τραπέζι της αίθουσας.</p>

4.4.2. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΜΕΣΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

Ένα θέμα που προσφέρεται στα παιδιά για εξερεύνηση (μάθηση) είναι τα μέσα μεταφοράς στον άμεσο κόσμο τους. Αυτά μπορεί να είναι το περπάτημα, το ποδήλατο, το αυτοκίνητο, το λεωφορείο, το τρόλεϊ, το μετρό, η μοτοσικλέτα, το καράβι, το αεροπλάνο κ.λπ.

4.4.2.1. Μεθοδολογία- Πορεία Προγράμματος

Ο ειδικός Παιδαγωγός χωρίζει τα παιδιά της τάξης σε ομάδες εργασίας και τα ενθαρρύνει να δουλέψουν ομαδικά ανάλογα με το θέμα της ομάδας τους. Οι ομάδες που σχηματίζονται είναι μία για το κάθε μέσο μεταφοράς (το ποδήλατο, το αυτοκίνητο, το λεωφορείο, το τρόλεϊ, το μετρό, η μοτοσικλέτα, το καράβι, το αεροπλάνο). Κάθε ομάδα με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού αναλαμβάνει να βρει υλικό για το μέσο που εκπροσωπεί. Οι δραστηριότητες που μπορούν να επιλεγούν είναι ποικίλες: ζωγραφική, πηλός, χαρτοκοπτική-χαρτοκολλητική, κατασκευές, θεατρικό παιχνίδι, βιωματικές (επίσκεψη της τάξης σε βασικούς συγκοινωνιακούς κόμβους γύρω από το σχολείο) κ.α. Οι δεξιότητες που μπορούν να δουλευτούν είναι εξίσου πολυάριθμες: επικοινωνίας, λογικομαθηματικές, κοινωνικές, κυκλοφοριακής αγωγής, προεπαγγελματικές κ.α.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Γλώσσα	Να αναγνωρίζει και να ονομάζει αντικείμενα.	► Το κάθε παιδί από κάθε ομάδα διαλέγει με τη βοήθεια καρτελών, που έχει παρουσιάσει ο εκπαιδευτικός, το μέσο μεταφοράς που το αντιπροσωπεύει.
Μαθηματικά	Να αριθμεί αντικείμενα ή να τα ταξινομεί	► Από το παράθυρο της τάξης που βλέπει στο δρόμο ο μαθητής ασκείται στο να μετρήσει τα λεωφορεία ή τα μηχανάκια που περνούν από το δρόμο. Να ταξινομεί τα διάφορα μεταφορικά μέσα για τη θάλασσα, αέρα, στεριά.
Κοινωνικές δεξιότητες	Να συμπεριφέρεται σωστά στα μέσα μαζικής μεταφοράς.	► Ο εκπαιδευτικός διοργανώνει μια επίσκεψη της τάξης του στον πλησιέστερο σταθμό του μετρό και βάζει τον κάθε μαθητή να ακυρώσει το εισιτήριό του στα αυτόματα μηχανήματα.
Αυτοεξυπηρέτηση	Να μάθει να πηγαίνει μόνο του στην κοντινότερη στάση λεωφορείου από το σχολείο του.	► Ο εκπαιδευτικός εφαρμόζει κυκλοφοριακή αγωγή με τους μαθητές του: ασκούνται στο να περνούν από τις διαβάσεις με ασφάλεια, αφού ανάψει το πράσινο φανάρι.
Προεπαγγελματικές δεξιότητες	Να χειρίζεται σωστά το ψαλίδι	► Η κάθε ομάδα, ανάλογα με το μέσο μεταφοράς που εκπροσωπεί, κόβει εικόνες μέσα από περιοδικά ή διαφημιστικά έντυπα
Επαγγελματικές δεξιότητες	Να μάθει τα διάφορα επαγγέλματα	► Για κάθε μέσο μεταφοράς γίνεται αναφορά στο επάγγελμα που χρειάζεται είτε υποδύομενοι ρόλους, είτε με ζωγραφική, καθώς και στις απαιτήσεις του κάθε επαγγέλματος (π.χ. να ξέρει να οδηγεί, να βλέπει καλά)

4.4.3. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ

Το εποπτικό υλικό που θα χρειαστούμε για αυτήν τη διαθεματική ενότητα απαιτεί τη διαμόρφωση ολόκληρης της τάξης σε αληθινό σπίτι. Αυτό θα το πετύχουμε χωρίζοντας την τάξη σε διαφορετικές γωνίες που θα τις διαμορφώσουμε σα δωμάτια σπιτιού και εκεί θα γίνονται οι διάφορες δραστηριότητες και εκπαιδευτικές ασκήσεις. Χρησιμοποιώντας λοιπόν κομμάτια από φελιζόλ θα φτιάξουμε ένα ψυγείο, μία κουζίνα, μία βρύση, μία ντουλάπα, μία πιστοθήκη κ.λπ. Στη συνέχεια θα τα κολλήσουμε στον τοίχο και θα διαμορφώσουμε το δωμάτιο της κουζίνας, όπου θα βάλουμε και ένα τραπέζι με καρέκλες όπου μπορούν να στρώνουνε σερβίτσια τα παιδιά και να τρώνε. Προσθέτουμε και κάποια ράφια στους τοίχους και τοποθετούμε διάφορα κουτιά με τρόφιμα από το σούπερ-μάρκετ. Ανάλογα διαμορφώνουμε και τα υπόλοιπα δωμάτια (μπάνιο, σαλόνι, κρεβατοκάμαρα).

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Γλώσσα	<p>Να μάθει να ονομάζει κάποια ομάδα αντικειμένων</p> <p>Να μάθει να γράφει κάποιες λέξεις</p>	<p>► Ασκείται το παιδί στην ονομασία των διαφόρων συσκευών της κουζίνας ή των διαφόρων τροφίμων ή των διαφόρων κουζινικών.</p> <p>► Εκπαιδεύεται στη γραφή μιας λίστας με ψώνια για το σούπερ-μάρκετ.</p>
Μαθηματικά	<p>Να μάθει να μετράει από το 1 έως το 3.</p> <p>Να μάθει τα γεωμετρικά σχήματα (κύκλος, τετράγωνο, τρίγωνο, παραλληλόγραμμο).</p>	<p>► Σε δραστηριότητα ζαχαροπλαστικής (π.χ. συνταγή χαλβά σιμιγδαλένιου) μαθαίνει να μετράει 1 ποτήρι λάδι, 2 ποτήρια ζάχαρη, 3 ποτήρια σιμιγδάλι.</p> <p>► Πάνω σε φελιζόλ που έχει το σχήμα ενός σπιτιού, φτιάχνουμε διάφορα χρωματιστά ενσφηνώματα (να μπαίνουν και να βγαίνουν όταν π.χ. του ζητάμε να βγάλει ό,τι τετράγωνο βλέπει μέσα στο σπίτι) με γεωμετρικά σχήματα που υπάρχουν μέσα στο σπίτι (π.χ. τετράγωνα χαλιά, στρογγυλά τραπεζάκια, παραλληλόγραμμοι πίνακες ζωγραφικής, τρίγωνη καμινάδα τζακιού κ.α.</p>
Κοινωνικές δεξιότητες	Να μάθει να ψωνίζει σε σούπερ μάρκετ.	► Σε σούπερ μάρκετ θα εκπαιδευτεί πώς να φέρεται, πού να αναζητεί τα πράγματα που θέλει να αγοράσει, πώς να περιμένει τη σειρά του στο ταμείο κ.λπ.
Αυτοεξυπηρέτηση	Να μάθει να κυκλοφορεί μόνο του στη γειτονιά.	► Θα γίνουν επανειλημμένες επισκέψεις στο γειτονικό σούπερ μάρκετ, κάνοντας μάθημα κυκλοφοριακής αγωγής.
Προεπαγγελματικές δεξιότητες	Να μάθει να χρησιμοποιεί σωστά το ψαλίδι.	► Να φτιάξει ένα κολλάζ πάνω σε ένα μεγάλο χαρτόνι που θα το κόψει με περίγραμμα ενός σπιτιού και εκεί πάνω θα κολλήσει εικόνες κομμένες από περιοδικά.

<p>Επαγγελματικές δεξιότητες</p>	<p>Να μάθει να χειρίζεται το πριόνι.</p> <p>Να μάθει να τυπώνει πάνω σε χαρτί ή σε ύφασμα.</p>	<p>► Να κατασκευάσει μαζί με τον εκπαιδευτικό ένα ξύλινο παζλ: πάνω σε ένα κόντρα πλακέ θα κολλήσει την εικόνα ενός σπιτιού. Μετά θα κόψει με το πριόνι το περίγραμμα του σπιτιού.</p> <p>► Φτιάχνουμε στάμπες με φελιζόλ και τυπώνουμε ένα τραπεζομάντιλο για το τραπέζι.</p>
---	--	--

4.5. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

Οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις αναφέρονται στις διδακτικές ενέργειες και προσδιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο είναι σκόπιμο να διδαχτεί ένα αντικείμενο, ώστε να υλοποιηθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί, με απώτερο σκοπό την κατά το δυνατόν ολόπλευρη ανάπτυξη του μαθητή μέσα στα πλαίσια της σχολικής μονάδας.

Η διαθεματική προσέγγιση υποστηρίζεται από μεθόδους ενεργητικής προσέγγισης της γνώσης, οι οποίες εφαρμόζονται κατά τη διδασκαλία του αντικειμένου. Σε ό,τι αφορά τα άτομα με βαριά νοητική καθυστέρηση θα πρέπει να δίνεται στον ειδικό Παιδαγωγό η δυνατότητα να διαμορφώνει το πρόγραμμά του με βάση τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών και να εξατομικεύει τους διδακτικούς στόχους.

Η μάθηση μέσω της συμμετοχής συντελεί στην προώθηση της νοητικής ανάπτυξης και όχι μόνο στην απλή συσσώρευση πληροφοριών αλλά και στην απόκτηση νέων νοητικών δεξιοτήτων που θα εξασφαλίσουν στο μαθητή τη δυνατότητα αντιμετώπισης προβλημάτων, διαμόρφωσης θετικών στάσεων και συμπεριφορών. Η διδασκαλία θα πρέπει να είναι μια διαδικασία ευχάριστη για τον μαθητή και για αυτόν το λόγο πρέπει να γίνεται σε ένα πλαίσιο αποδοχής, ενθάρρυνσης, επιλογής, πειραματισμού και παρότρυνσης.

Η διδακτέα ύλη θα πρέπει να εναρμονίζεται με τη μέθοδο και τα μέσα διδασκαλίας. Το «τι» (γνωστικό αντικείμενο) και το «πώς» (μέθοδος και μέσα) δε διαχωρίζονται στη διδακτική πράξη. Ο μαθητής πρέπει «να μάθει πώς να μαθαίνει» και ακόμη να «μαθαίνει πράττοντας» μέσω της βιωματικής και συμμετοχικής μάθησης. Για αυτό το λόγο είναι απαραίτητη η χρήση εποπτικού υλικού, όπως: χάρτες, εικόνες, ταινίες, σχήματα κ.α.

Προτεινόμενες στρατηγικές διδασκαλίας που μπορεί να χρησιμοποιηθούν κατά περίπτωση ατομικά ή σε συνδυασμό μεταξύ τους, είναι οι ακόλουθες:

1. Διαδικασία ενεργητικής μάθησης μέσω της διερεύνησης και της ανακάλυψης. Η μαθησιακή αυτή διαδικασία ή μέθοδος ενεργητικής συμμετοχής έχει ως στόχο τη δραστηριοποίηση του μαθητή και απαιτεί πρακτικές που δημιουργούν τις κατάλληλες μαθησιακές συνθήκες. Τέτοιες πρακτικές είναι οι ασκήσεις μετρήσεων, ταξινόμησης, παρατήρησης, διερεύνησης, σύγκρισης, καταϊγισμού ιδεών (brainstorming), παιχνίδια ρόλων, συζήτηση και επίλυση προβλημάτων σε μικρές ομάδες, ατομικές και ομαδικές εργασίες, θεατρικό παιχνίδι, συνεντεύξεις, δημιουργική έκφραση με ζωγραφική, κολλάζ, φωτογραφίες κ.α.
2. Επισκέψεις στο περιβάλλον (φυσικό και ανθρωπογενές). Η επαφή με το περιβάλλον διασφαλίζει άμεση πληροφόρηση και μπορεί να λειτουργήσει και προς την κατεύθυνση του επαγγελματικού προσανατολισμού.
3. Η βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή είναι πολύ χρήσιμη για το μαθητή προκειμένου να κατανοήσει κάποιες έννοιες και να ενισχυθεί (προφορική επιβράβευση μέσω της εικόνας) κατά τη διαδικασία της μάθησης. Επίσης η χρήση της πληροφορικής από το δάσκαλο μέσω προγραμμάτων κατάλληλου λογισμικού (προσομοιώσεις, εκπαιδευ-

τικά παιχνίδια, αλληλεπιδραστικά πολυμέσα) ή μέσω λογισμικού γενικής χρήσης (ζωγραφική, επεξεργασία κειμένου κ.λπ.).

4. Η χρήση κατάλληλων δυναμικών προσομοιώσεων προκειμένου να αντιληφθεί το παιδί κάποιες διαδικασίες, συμπεριφορές και στάσεις.
5. Η μέθοδος της ομαδικής εργασίας προετοιμάζει το μαθητή για την κοινωνική και επαγγελματική του προσαρμογή.
6. Η εξατομικευμένη διδασκαλία
7. Η χρήση της ανάλυσης έργου (task analysis) σε απλά βήματα εκμάθησης με διαβάθμιση δυσκολίας, μέσω εμπειρικών παραδειγμάτων μάθησης.
8. Η ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας μέσω της ολλανδικής μεθόδου Goldstein. Η μέθοδος αυτή θέτει επικοινωνιακούς στόχους, του τύπου: πώς ξεκινάω μια συζήτηση, πώς συμμετέχω σε μια συζήτηση, πώς προσαρμόζω τη συμπεριφορά μου ανάλογα με τις απαιτήσεις της συζήτησης και των συνομιλητών μου, πώς παίρνω μέρος σε μια επαγγελματική συνέντευξη ή πώς δίνω πληροφορίες για τον εαυτό μου. Η ακολουθούμενη διδακτική μεθοδολογία εδώ είναι η συζήτηση, το παιχνίδι ρόλων με θετικά και αρνητικά πρότυπα συμπεριφορών, η χρήση video και στο τέλος ο σχολιασμός.

Για να μπορέσει να εφαρμόσει ο ειδικός Παιδαγωγός τις προαναφερόμενες μεθοδολογικές προτάσεις εκπαιδευτικής παρέμβασης, θα πρέπει αρχικά να έχει προβεί σε εκπαιδευτική διάγνωση για τον κάθε μαθητή ξεχωριστά. Τούτο θα είναι εφικτό, αν έχει ξεκαθαρίσει το αξιολογικό σύστημα που θα χρησιμοποιήσει προκειμένου να διαγνώσει τις εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανάγκες του μαθητή με βαριά νοητική καθυστέρηση.

4.6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση αφορά το μαθητή και τη διδασκαλία. Η αξιολόγηση του μαθητή με βαριά νοητική καθυστέρηση ακολουθεί τα ίδια κριτήρια και αρχές με αυτήν που προβλέπεται για όλους τους μαθητές και συμβάλλει στη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η αξιολόγηση διενεργείται σε τρία επίπεδα:

Μία αρχική, διαγνωστική όπου δίνεται έμφαση στην ολόπλευρη εκτίμηση του προφίλ του μαθητή και δεν εστιάζεται το αξιολογικό αποτέλεσμα στις αδυναμίες και ελλείψεις του.

Μία διαμορφωτική, κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας με στόχο τη συνεχή πληροφόρηση του εκπαιδευτικού αλλά και του μαθητή για την πορεία της μάθησης. Ανάλογα με τα αποτελέσματά της ο ειδικός Παιδαγωγός είναι σε θέση να σχεδιάσει τις κατάλληλες παρεμβάσεις για τη βελτίωση της διαδικασίας μάθησης και την επίτευξη των μαθησιακών στόχων.

Τελική αξιολόγηση κατά την οποία γίνεται συστηματική αποτίμηση του γνωστικού επιπέδου κάθε μαθητή και το οποίο συγκρίνεται με το αρχικό μαθησιακό του επίπεδο και σε σχέση με τους αρχικούς στόχους. Πρόκειται εντέλει για μια αθροιστική διαδικασία η οποία δίνει έμφαση στην αξιολόγηση του μαθητή και του αποτελέσματος της διδασκαλίας. Ελέγχει δηλαδή τη σχέση στόχου και αποτελέσματος.

Υπάρχουν όμως και άλλοι εναλλακτικοί τρόποι αξιολόγησης, οι οποίοι δεν ελέγχουν τη γνώση στο επίπεδο του αποτελέσματος αλλά το βαθμό χρησιμοποίησης και εφαρμογής όσων έχει μάθει ο μαθητής. Τέτοιου είδους αξιολογήσεις είναι οι συνθετικές δημιουργικές εργασίες, ο φάκελος υλικού, η αυτοαξιολόγηση και η αξιολόγηση από τους άλλους μαθητές.

4.7. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΥΛΙΚΟΥ (ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ) ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Το διδακτικό υλικό που χρησιμοποιείται στο Δημοτικό Σχολείο είναι ανάλογο με αυτό που χρησιμοποιείται και στο Νηπιαγωγείο και οφείλει να ακολουθεί τις ίδιες προδιαγραφές. Δηλαδή πρέπει να μην είναι διαφορετικό από αυτό που γνωρίζει και χρησιμοποιεί το παιδί στην καθημερινή του ζωή και να προσαρμόζεται στις δυνατότητες του παιδιού ανάλογα φυσικά με το στόχο που τίθεται κάθε φορά. Θέτοντας ως βάση την οικείωση με το περιβάλλον χρησιμοποιείται οποιαδήποτε μορφή και είδος υλικού που θα ενισχύσει το παιδί με βαριά νοητική καθυστέρηση στην ικανοποίηση των βασικών του αναγκών.

ΒΙΒΛΙΑ/ ΤΕΤΡΑΔΙΑ/ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Βιβλιοτετράδιο μαθητή

Βιβλίο εκπαιδευτικού

Τετράδιο επικοινωνίας με τους γονείς

Βιβλία με ήχους ή με υλικό αφής

Κατάλληλο λογισμικό Η/Υ

Ρούχα και υλικά ένδυσης

Συλλογή από φωτογραφίες (ζώων, αντικειμένων κ. λπ.)

Παιχνίδια λεπτής κινητικότητας

Τουβλάκια

ΦΥΣΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Νερό

Άμμος (διάφορα είδη)

Ξύλο

Όσπρια (φακές, φασόλια, ρεβίθια)

Φρούτα εποχής

Ξηροί καρποί

Φύλλα/ φυλλώματα

Στάρι

Πηλός

ΑΛΛΟ ΒΑΣΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Μαλλί (κορδόνια, σχοινιά κ.λπ.)

Ύφασμα (δέρμα, πανιά, κ.λπ.)

Χαρτί (εφημερίδας, τάπητας κ.λπ.)

Χαρτόνια (από κουτιά, από ρολά κ.λπ.)

Κρέμες/ Μπογιές προσώπου

Σαπούνι/ Σαμπουάν/ Αφρόλουτρο

Βούρτσες (οδοντόβουρτσα, βούρτσα για παπούτσια/ για ρούχα κ.λπ.)

Σφουγγάρια (διάφορα είδη)

Θήκες (κατσαρόλα, κανάτα, μπουκάλια, ποτήρια κ.λπ.)

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Μπάλες/ Μπίλιες (από διαφορετικό υλικό και διαφορετικό μέγεθος)

Στεφάνια

Κορύνες

Κώνοι

Σακουλάκια (γεμάτα με άμμο ή ρύζι κ.λπ.)

Σχοινιά

Μαντήλια (μικρά και μεγάλα, από διαφορετικό υλικό)

Στρώματα/ Παπλώματα (νερού, αέρα, κ.λπ.)

Πάγκοι

Ταμπουρίνο

Κούνια (διάφορα είδη)

Καθρέφτης

Πλάκες

Κυλιόμενες σανίδες

Ξυλοπόδαρα

Γιγαντότουβλα

Πατούσες/ παλάμες

ΜΟΥΣΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Μουσικά ρυθμικά όργανα του Orff (ντέφι, ταμπουρίνο, ξυλάκια, μαράκες, κουδουνάκια κ.λπ.)

Κασέτες/ Κασετόφωνο

CD

Μουσική γωνιά

ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Ψαλίδια

Πινέλα

Κηρομπογιές/ Ξυλομπογιές/ Μαρκαδόρους/ Δαχτυλομπογιές

Κόλλες

Παιδικό φτυάρι/ τσουγκράνα/ κουβά/ σφυρί

Φακοί/ λάμπες

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Αγαλιώτης, Ι. (2000). *Μαθησιακές Δυσκολίες στα Μαθηματικά*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Bach, H. (hrsg.) (1979). *Handbuch der Sonderpädagogik. Pädagogik der Schwerstbehinderten*, Band 12. Berlin: Carl Marhold Verlagsbuchhandlung.
- Bericht der 9. Studientagung der Bundesvereinigung Lebenshilfe für geistig Behinderte e. V.*, (1978), Band 3. Marburg/ Lahn: Schriftreihe Lebenshilfe „ Hilfen für schwer geistig Behinderte Eingliederung statt Isolation“.
- Breitinger, M. & Fischer, D. (1981). *Neues Lernen mit Geistigbehinderten, Intensivbehinderte lernen leben*, Würzburg
- Browder, D. & Snell, M. (1993). Functional Academics. In M. Snell (Eds.), *Instruction of students with severe disabilities*. New York: MacMillan.
- Brown U. (1996). *Unterstützte Kommunikation*, Düsseldorf
- Burack, J. & Hodapp, R. & Zigler, E. (1998). *Handbook of Mental Retardation and Development*. Cambridge, Mass.: Cambridge University Press.
- California State Department of Education. (1998): "*Institute Proceedings productive program planning-job activities*". Northridge, Calif.: Joyce Media.
- California State Dept. of Mental Health. (1993). "*Talk with me: Communication with the multi-handicapped child*". Northridge, Calif.: Joyce Media.
- Dittmann, W. (1982). *Zum Problem der pädagogischen Förderung schwerstbehinderter Kinder und Jugendlicher*. Heidelberg
- Fornefeld, B. (1995). *Das schwerstbehinderte Kind und seine Erziehung*. Heidelberg
- Fornefeld, B. (1995). "*Elementare Beziehung*" und Selbstverwirklichung geistig Schwerstbehinderter in sozialer Integration. Aachen
- Frank, A. & Wacker, D. (1986). Analysis of a visual prompting procedure on acquisition and generalization of coin skills by mentally retarded children. *American Journal of Mental Deficiency*, 91, 472-486.
- Fristoe M. & Lloyd L. (1978). A Survey of the Use of Non-Speech Systems with the severely communication impaired. *Mental Retardatio*, 16, 99-103

Fröhlich A. (1977). *Wahrnehmungsstörungen und Wahrnehmungstraining bei Körperbehinderten*. Rheinstetten

Gable, R. & Warren, S. (Eds). (1993). *Advances in Mental Retardation and Developmental Disabilities: Strategies for Teaching Students with Mild to Severe Mental Retardation*. Boston: Kingsley Pub.

Hahn M. (1981). *Behinderung als soziale Abhängigkeit. Zur Situation schwerbehinderter Menschen*. München

Haupt, U. & Fröhlich, A. D. (1982). *Entwicklungsförderung schwerstbehinderter Kinder*. Mainz

Institution of Elwyn in Philadelphia of U.S.A. (1989). "*Guide for community*" Philadelphia

Καρτασιδου, Λ. (2004). *Μουσική εκπαίδευση στην ειδική Παιδαγωγική*. Αθήνα: Τυπωθήτω

Lovitt, T. (1995). *Tactics for Teaching*. Columbus OH: Merrill.

Muehl, H. (1979). *Handlungsbezogener Unterricht mit Geistigbehinderten*. Bonn-Bad Godesberg

Orville, J. & Lavelly, C. (1996). «*Καθοδήγηση στη διαμόρφωση προγραμμάτων εκπαίδευσης για παιδιά με βαριά νοητική υστέρηση*». Μετάφραση από το Ίδρυμα Θεοτόκος.

Πολυχρονοπούλου, ΣΤ (1997). *Νοητική Υστέρηση*. Αθήνα

Πολυχρονοπούλου-Ζαχαρογεώργα, ΣΤ (1995). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*. Αθήνα

Prevocational Programme Package. (1989): *Daily Living Skills*. Vocational & Rehabilitation Research Institute. Calgary, Alberta, Canada.

Richtlinien für die Förderung schwerstbehinderter Schüler in Sonderschulen und Hinweise für den Unterricht. (KMK NRW 5/1985)

Rosenthal-Malek, A. (1998). Assessment for Instruction for Students with Developmental Disabilities. In Hilton, A. & Ringlaben, R. (Eds) *Best and Promising Practices in Developmental Disabilities*. Austin, TX: Pro-Ed.

Rothmaeyr A. (1989). *Schwerstmehrfachbehinderte Kinder im Integrativen Kindergarten*. Bonn: Schriftreihe: Lernziel Integraion, Heft Nr. 5

Schloss, P. & Kobza, S. & Alper, S. (1997). The use of peer tutoring for the acquisition of functional math skills among students with moderate retardation. *Education and Treatment*, 20, 189-208.

Σούλης, Σ. (2000). *Διδάσκοντας βήμα με βήμα στο σχολείο και στο σπίτι. Διδακτικές στρατηγικές εκπαίδευσης παιδιών με μέτρια ή βαριά νοητική υστέρηση*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Σούλης, Σ. (1997). *Τα παιδιά με βαριά νοητική καθυστέρηση και ο κόσμος τους. Άτομα με πολλαπλές αναπηρίες*. Αθήνα: Gutenberg.

Speck, O. (1990). *Menschen mit geistiger Behinderung und ihre Erziehung*. München, Basel: Reinhardt

Special School Merrifield's. (1990). *Curriculum for profoundly mentally handicapped children*

Stith, L. & Fishbein, H. (1996). Basic money-counting skills of children with mental retardation. *Research in Mental Retardation*, 17, 185-201.

Stockport College of Technology. (1990): *Running assessments for students with special needs*.

"Structuring a curriculum for profoundly mentally handicapped children". Printed by Ad sprint of Glasgow LTD

Stuffer, G. u. a. (1980). *Leben lernen in der Schule, Materialien für den Unterricht mit Geistigbehinderten*, München

Tarrow, B. & Lundsteen, W., S. (1991). *Activities and resources for guiding young children's learning*. New York: McGraw-Hill Book Company.

Williams, N. (1989). *Child Development*. New York: Heinemann.

Χρηστάκης, Κ. (2002). *Διδακτική προσέγγιση παιδιών και νέων με μέτριες και σοβαρές δυσκολίες μάθησης*. Αθήνα: Ατραπός

Young, K. & West, R. (1994). Program Development, Evaluation and Data-Based Decision Making. In E. Cipani, & F. Spooner, (Eds). *Curricular and Instructional Approaches for Persons with Severe Disabilities*. Boston: Allyn & Bacon.

ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Π.Ι. (2002): *Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας, βιβλίο για το δάσκαλο*, Αθήνα, ΟΕΔΒ

ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Π.Ι. (2002): *Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας, βιβλιοτετράδιο μαθητή*, Αθήνα, ΟΕΔΒ

ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Π.Ι. (2002): *Δ.Ε.Π.Π.Σ.-Α.Π.Σ. Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης*, Αθήνα, ΟΕΔΒ

ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Π.Ι. (1996): *Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής* (Π.Δ. 301, ΦΕΚ 208/29.8.1996, τ. Α')